

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ^(๑) มีใจความดังต่อไปนี้

๑. เมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมืองซึ่งจะต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาและแจ้งให้นายทะเบียนทราบ รวม ๓๕ พรรค (ซึ่งรวมทั้งพรรคสังคมนิยมไทย) ทราบตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวในข้อ ๑ แล้ว พรรคสังคมนิยมไทยไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรค ฯ ในปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๓ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง

๓. เมื่อพรรคสังคมนิยมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทยตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวข้างต้นอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า

(๑) นำส่งคำร้องโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๓๖๘ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔

“พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่น ตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ฯลฯ”

มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

พิจารณาแล้ว เห็นว่าเรื่องตามคำร้องดังกล่าวข้างต้น อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณา และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

หัวหน้าพรรคสังคมนิยมมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

ตามข้อบังคับของพรรคสังคมนิยม ข้อที่ ๒๕ เรื่องกรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการบริหารได้ระบุไว้ในข้อหนึ่งว่า เมื่อกรรมการบริหารพรรคลาออกสองในสามของกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่เดิมทั้งหมด ให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการทั้งคณะ และให้กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้ลาออกรักษาการ และจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายใน ๕๐ วัน เดิมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมมีทั้งหมด ๑๘ คน

ลาออกครั้งแรก ๓ คน ลาออกครั้งที่ ๒ จำนวน ๘ คน และลาออกครั้งที่ ๓ อีก ๑ คน คือ นายชนกร พุทธิมา ซึ่งได้ลาออกเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการลาออกของนายชนกร พุทธิมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ ต่อมานายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับ และจนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ก็ยังไม่ตอบรับ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ จึงมีความเข้าใจว่าตนเอง (นายมงคล บานเย็น) ยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ได้ อันเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคสังคมนิยม และด้วยความที่ตนเองเข้าใจอย่างนี้ จึงขอความกรุณาจากศาลรัฐธรรมนูญไม่ยุบพรรคสังคมนิยม เพื่อตนเองและกรรมการอื่นได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคสังคมนิยมต่อไป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ มีใจความว่า พรรคสังคมนิยมไทยมีปัญหาความขัดแย้งภายในระหว่างนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคกับ นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค และนายสุขุม วงเวียน เลขาธิการพรรค อย่างรุนแรงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมืองได้หลายประการ ที่นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยชี้แจงว่าตนยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ เนื่องจาก นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคตามมติที่ประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น คำชี้แจงของพรรคสังคมนิยมไทยดังกล่าวคลาดเคลื่อน เนื่องจาก ข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้ากำหนดว่า กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย จึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยต่อไปตามข้อบังคับพรรค ซึ่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยทราบแล้วว่า คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ โดยดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อเลือกตั้ง

คณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามหนังสือที่ สคท. ๐๐๒๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคสังคมนิยม

พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓)^(๒)

แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา^(๓) ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหา และไม่มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประกาศ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓) บัญญัติว่า

“คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) .....

(๒) .....

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตาม มาตรา ๑๕๔ วรรคสอง

ฯลฯ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคสอง บัญญัติว่า

“ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง .....”

(๓) ไม่ปรากฏในคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า ผู้ร้องได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาแต่อย่างใด

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย

นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ ยื่นคำร้องลงวันที่เดียวกัน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง กรณีพรรคสังคมนิยมไทยไม่ได้รายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๓๕

ศาลรัฐธรรมนูญในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ มีมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ (๑๓ คน) พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องให้พรรคสังคมนิยมไทย ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

ปรากฏว่า พรรคสังคมนิยมไทย (โดยนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค) มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ตามข้อบังคับของพรรคสังคมนิยมไทย ข้อ ๒๕ ระบุว่า “เมื่อกรรมการบริหารพรรคลาออกสองในสามของกรรมการบริหารพรรคที่มีเดิมทั้งหมด ให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการทั้งคณะ และให้กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้ลาออก รักษาการ และจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายใน ๕๐ วัน” และปรากฏข้อเท็จจริงว่า คณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทยเดิมมีทั้งหมด ๑๘ คน ได้ลาออกไปแล้ว ๑๒ คน (๓ ครั้ง) ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ (นายธนกร พุทธิมา) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการลาออก เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ หลังจากนั้น วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตนเองจึงมีความเข้าใจว่ายังไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ๖ มาตรา ๓๕ ได้ ซึ่งเป็นผลให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องขอยุบพรรคสังคมนิยมไทย ด้วยความที่เข้าใจอย่างนี้ จึงขอความเมตตา กรุณาจากศาลรัฐธรรมนูญอย่ายุบพรรคสังคมนิยมไทย เพื่อจะได้ดำเนินการทางการเมืองต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มีมติให้รับคำชี้แจงข้อกล่าวหาของพรรคสังคมนิยมไทยไว้ในสำนวน และได้ส่งสำเนาคำชี้แจงดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ หากประสงค์จะชี้แจงเพิ่มเติมให้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปโดยย่อว่า พรรคสังคมนิยมไทยมีความขัดแย้งภายในอย่างรุนแรง ระหว่างนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค กับนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค และนายสุขุม วงเวียน เลขานุการพรรค ไม่สามารถดำเนินกิจการของพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองได้หลายประการ เช่น การจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนัยมาตรา ๓๕ และการจัดทำงบการเงินของพรรคการเมือง ตามนัยมาตรา ๔๐ ซึ่งนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค และนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็น ๒ ฉบับ มีการจัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคเป็น ๒ คณะ โดยหัวหน้าพรรคและรองหัวหน้าพรรค ทั้งนี้ ความขัดแย้งดังกล่าวยังไม่ได้รับการเยียวยาแต่อย่างใด

กรณีที่นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย ชี้แจงว่า ยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ตามมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น คำชี้แจงของพรรคสังคมนิยมไทยดังกล่าว ยังมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้า กำหนดว่า กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ นายมงคล บานเย็น ทราบดี เพราะยังคงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย โดยดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามหนังสือลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย

ศาลรัฐธรรมนูญในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีมติให้รับคำชี้แจงเพิ่มเติมของนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ รวมไว้ในสำนวน

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ของนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยที่อ้างว่า เขาไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคประจำปี ๒๕๕๓ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ

ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะไม่แน่ใจว่าตนยังเป็นหัวหน้าพรรคสังคมไทยที่มีอำนาจในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมไทยในรอบปี ๒๕๕๓ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ได้หรือไม่ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมไทยตามมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคสังคมไทย เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น เป็นข้ออ้างที่ฟังไม่ขึ้น เพราะตามข้อบังคับของพรรคสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) ได้กำหนดไว้ว่า กรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้า กำหนดว่ากรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น ในฐานะหัวหน้าพรรครักษาการ จึงมีหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมไทยในรอบปี ๒๕๕๓ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ นอกจากนั้น นายมงคล บานเย็น ได้ลงนามในเอกสารต่างๆ ในฐานะรักษาการหัวหน้าพรรคสังคมไทยถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองตลอดเวลาช่วงที่รอการตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่จากนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งแสดงว่านายมงคล บานเย็น รู้อยู่ตลอดเวลาว่าตนอยู่ในฐานะรักษาการหัวหน้าพรรค

ดังนั้น เมื่อหัวหน้าพรรคสังคมไทยไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๕๓ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ กรณีจึงเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุบไป ตามมาตรา ๖๕ (๕) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. ....
๒. ....
๓. ....
๔. ....
๕. ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม... มาตรา ๓๕ ...

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าว เกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทยตามมาตรา ๖๕ วรรคสองของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ